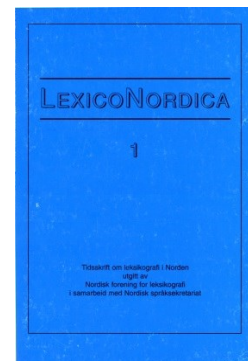

LexicoNordica

Titel: Produktionsordböcker – vad är det?
Forfatter: Martin Gellerstam
Kilde: LexicoNordica 1, 1994, s. 43-52
URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/lexn/issue/archive>

© LexicoNordica og forfatterne

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre LexicoNordica (1-16) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Martin Gellerstam

Produktionsordböcker – vad är det?

What lexical assistance could be useful in second-language production? Lexicographers would probably say something about **active** dictionaries. So what is an active dictionary (or a dictionary of **encoding** or **production**) for L2 production? It is not a learner's dictionary in the Longman and COBUILD tradition, neither is it just a bilingual dictionary. In fact, there is something to be said for various aspects of both traditions. A good, active tool for L2 production should help the learner to produce an L2 text, using correct syntax and idiomatic expressions. There are two ways leading to this goal. One way is going deeper – much deeper – into the contrastive description of the languages involved, including definition, valency data, contrasting semantic fields and collocations. The other way leads the learner back to the language surface by using parallel corpora. This is one example of lexicography at the crossroads. The concept of dictionary is becoming more and more heterogeneous.

Vad skall man använda för hjälpmedel när man vill uttrycka sig – i tal eller skrift – på ett främmande språk? Lexikologer ser idag gärna svaret i alltmer sofistikerade **produktionsordböcker**, med riklig explicit information om hur man sätter samman välformade konstruktioner och kollokationer på andraspråket.

Produktionsordböcker (eller **inkodningsordböcker**, **aktiva ordböcker**) är överhuvudtaget i ropet, de må vara enspråkiga eller tvåspråkiga. Detta är en naturlig motrörelse mot den tradition som sett ordböcker som i första hand hjälpmedel för förståelse ("vad betyder detta ord i texten?"). Den traditionella uppfattningen stöds för övrigt av användarundersökningar som visar att det vanligaste bruket av ordböcker i allmänhet just är att se efter vad ett ord betyder. Sådana ordböcker för förståelse kallas idag **receptions- eller avkodningsordböcker** – eller med en lite olycklig term – **passiva** ordböcker. Motsatsen *aktiv-passiv* är mindre bra eftersom den för tankarna till en skillnad i graden av aktiv insats från användarens sida.

I Sverige har de traditionella tvåspråkiga skolordböckerna i riktning från svenska till ett främmande språk legat närmast det som man skulle kunna kalla produktionsordböcker. Här kan man utgå från ett innehåll formulerat på L1 och sedan förhoppningsvis få motsvarigheten på L2. Men när det gäller att utrusta ordböcker med explicita uppgifter om grammatik och betydelse för andraspråksinlärare så är det snarast de enspråkiga inlärningsordböckerna som har visat vägen. Med något undantag (*Svenska ord*, se nedan) saknas sådana i Sverige – istället är det England som har en tradition på området. Vi skall först se lite närmare på denna tradition.

Inlärningsordböcker

Den enspråkiga ordboken för andraspråksproduktion (som engelsmännen kallar **learner's dictionary**) och som här i fortsättningen skall kallas **inlärningsordbok**) är idag föremål för stort intresse inom lexikografen. Till detta bidrar säkerligen de välkända nyheterna inom denna lexikonkategori som under senare år kommit i England från Longmans och Collins förlag. Lexikontypen har också diskuterats åtskilligt under senare år (se t.ex. Battenburg 1991 och Kempcke 1992). En trend tycks vara att göra inlärningslexikon på andra språk än engelskan men med *Longman Dictionary of Contemporary English* (LDOCE) respektive *Collins COBUILD English Language Dictionary* (COBUILD) som förebilder.

De enspråkiga inlärningsordböckernas historia är tätt förbunden med allmänna språkpedagogiska strömningar under 1900-talet (Battenburg 1991:19). Den klassiska språkinläringen från förra seklet handlade mest om grammatik och översättning, både till och från L2 (från början särskilt de klassiska språken). Undervisningen skedde på modersmålet och tvåspråkiga lexikon passade väl för den huvudsakliga inriktningen på översättning.

Under början av 1900-talet kommer en reaktion mot den ensidiga inriktningen på kunskap om det främmande språket till skillnad från färdighet i språket. Den s.k. direktmetoden inriktas istället på att utveckla elevers muntliga färdigheter: man talar på andraspråket i undervisningen, grammatiken presenteras induktivt genom språkanvändning, översättning minskar i betydelse. Tvåspråkiga lexikon kritiserar av många skäl: de befäster föreställningen om ett-till-ett-förhållanden mellan modersmålet och L2, de leder till interferens mellan språken och dessutom behövs de ju inte när översättningsövningar har reducerats till ett minimum.

Det språkpedagogiska dragkampen fram till idag, med inslag som audio-lingval metod, "drill-and-kill"-metodik och insiktsmetod skall här inte vidare beröras. Men med direktmetoden som utgångspunkt skapas i England den tradition som vi här kallar inlärningsordböcker, alltifrån Michael Wests och James Endicotts *New Method Dictionary* på 30-talet och *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English* (OALDCE) på 40-talet till – bland flera andra – de tidigare nämnda ordböckerna från Longmans och Collins omkring 1980.

Inlärningsordböckerna lever upp till den pedagogiska metoden på flera sätt. Användaren rör sig enbart inom målspråket, något som underlättas genom att ordförklaringarna förenklas, antingen genom en definitionsvokabulär eller genom ordförklaringar på enkel prosa modell COBUILD. De språkexempel som användaren kommer i kontakt med är utformade utifrån L2:s förutsättningar och bygger – åtminstone i COBUILD:s fall – på en specifik korpus. Konstruerade exempel av typ *the man hit the ball* (välkänt från transformations-

grammatiken) lyser med sin frånvaro. Det finns också en ökande medvetenhet om behovet att beskriva ords kollokationsmönster.

Utvecklingen av dessa lexikon mot större grad av explicitet är däremot knappast i linje med direktmetodens pedagogik som förordar implicita grammatikregler snarare än explicita. Men språkproduktion kräver explicit information, särskilt kanske på syntaxens område. För att man skall kunna formulera korrekta meningar behövs inte bara typiska exempel utan också explicit kunskap om gränserna för den syntaktiska variationen. Sådana uppgifter fanns redan i OALDCE och i både LDOCE och COBUILD har den grammatiska informationen utvecklats vidare. Utformningen av dessa uppgifter har utsatts för kritik eftersom det är svårt att kombinera exakthet med läsbarhet (Gellerstam 1988).

Ett försök att dra nytta av erfarenheterna ur de engelska inlärningsordböckerna är den svenska enspråkiga invandrarordboken *Svenska ord* (2 uppl. 1993). Ordboken har den dubbla funktionen som ett översättningsunderlag för tvåspråkiga ordböcker på olika invandrar-språk och som en enspråkig inlärningsordbok. Från de engelska inlärningsordböckerna kommer bl.a. enkelheten i utformningen av förklaringar och en explicit syntaktisk presentation (Gellerstam 1988). Trots detta delar den med de engelska förlagorna den bristen att den är svår att använda för språkproduktion.

Allt som allt har dock de engelska inlärningslexikonerna blivit mönsterbildande för motsvarigheter på andra språk. Det har också påpekats (Quirk 1986) att vissa drag i uppläggningsen av inlärningsordböckerna i sin tur har påverkat de allmänna ordböckerna för modersmålsinläring.

Tvåspråkiga eller enspråkiga inlärningsordböcker?

Enspråkiga inlärningsordböcker har visserligen åtskilliga drag som gör dem lämpliga för andraspråksproduktion – men problemet kvarstår att man måste veta var man skall leta för att hitta information i en enspråkig ordbok (se Gellerstam, Malmgren & Toporowska Gronostaj 1992). Om man vill översätta det svenska uttrycket *lägga fram ett förslag* så måste man börja någonstans: vad heter *lägga fram* på engelska? Heter det *put forward*, *propound*, *set out*, *submit*, *present* eller helt enkelt *produce*? Och vad heter *förslag*? Heter det *proposal*, *suggestion*, eller kanske *scheme*? Erfarenhetsmässigt är det så att verb och substantiv kollokerar på ett bestämt sätt i sådana här fall. Efter en hel del letande hittar man i COBUILD i definitionen på ordet *submit* en upplysning om att man kan använda *proposal* som objekt (dock finns det inget exempel som stöder saken). Kanske heter det helt enkelt *make a proposal*. Men säker kan man inte vara och det tar tid att navigera i enspråkiga ordböcker om man inte redan kan åtskilligt.

Är det då bättre att lita på tvåspråkiga ordböcker? Fördelen är naturligtvis att man har något att utgå från, dvs. ett ord eller uttryck på sitt eget språk. Man har också den fördelen att alla kommentarer är på ens modersmål. I fallet *lägga fram ett förslag* hittar man (i *Stora svensk-engelska ordboken*) under verbettrycket objekten *förslag*, *uppsats* och får då upplysningen att det kan heta *submit*. Under *förslag* finns en hel del förslag till översättning, dock inte just det aktuella uttrycket.

Ändå är bra tvåspråkiga ordböcker kanske bäst när det gäller kollokationer av den här typen. Kritiken mot dessa ordböcker är annars framförallt att de kopplar ord på ena språket till ord på ett annat språk istället för att faktiskt definiera orden. Svårigheten blir därför att veta exakt vilken ekvivalent som skall väljas. I bästa fall finns en antydan genom att en synonym anges men närmare än så kommer man inte.

Dessutom orsakar tvåspråkiga lexikon interferens. Snell-Hornby (1984:274) uttrycker saken så här:

The vocabulary of the foreign language is internalized and interpreted, not against its own social and cultural background, but in terms of suggested dictionary equivalents in the native language.

Men den som lär sig ett språk vill faktiskt trots allt ha en bra översättningsekvivalent, det räcker inte med en bra definition på andraspråket. Erfarenheten visar också att tvåspråkiga ordböcker används på alla kunskapsnivåer. Hartman (1987) skriver att "the idea of 'weaning away' the learner from the translation dictionary seems rather unrealistic". Det finns inte heller något stöd för den rimliga tanken att det finns en progression från tvåspråkiga lexikon på elementär nivå till inlärningslexikon på en mer avancerad nivå och allmänna enspråkiga ordböcker på den mest avancerade nivån (Battenburg 1991:23).

Hjälpmedel till produktion på L2

Det ser ut som om varken den enspråkiga inlärningsordboken eller den tvåspråkiga ordboken (finns det någon särskild inlärningsvariant av denna?) i sin nuvarande form är idealiska redskap för språkproduktion. Man kan visserligen bygga ut den enspråkiga inlärningsordboken på olika sätt och göra den bättre för förståelse av ett L2 – men för produktion krävs något annat. Det paradoxala är att man helst från början skall känna till det man letar efter eller åtminstone veta var man skall finna det. När det gäller den tvåspråkiga (inlärnings)ordboken så är ekvivalenterna i allmänhet alltför otydligt preciserade för att man skall kunna välja rätt.

Vi skall se på två möjliga vägar ur detta dilemma. Den ena vägen går via fördjupad kontrastiv information inom ramen för en tvåspråkig ordbok, den andra vägen går tillbaka till ytan, till systematise-

rade tvåspråkiga textexempel. Riktmärket är hela tiden: hur skall inläraren på effektivast möjliga sätt hitta rätt vid produktionen av L2? Om sökandet efter detta hjälpmedel för utanför den normala ordbokens ram så får detta inte innebära ett hinder.

(1) *Kontrastiv svensk-polsk verbordbok*

"Den tvåspråkiga ordbokens uppgift är att förse ord och uttryck på källspråket med semantisk och bruklighetsmässigt så likvärdiga motsvarigheter som möjligt på målspråket" (Svensén 1987:134). För att hitta dessa ekvivalenter behövs en hel del kunskap om presumtiva ekvivalenter språkliga uppträdande. Man behöver precisera ekvivalenternas betydelse (vilket på sin höjd brukar ske genom någon synonym), den syntaktiska och semantiska valensen och kollokationer – och allt detta är sällsynt även i ambitiösa tvåspråkiga ordböcker.

Ett försök att göra en noggrann kontrastiv beskrivning i flera av dessa avseenden är Maria Toporowska Gronostajs kommande kontrastiva svensk-polska verbordbok (se Toporowska Gronostaj 1994). Materialet ligger i en HyperCard-applikation och är under uppbyggnad. Ordbokens mikrostruktur omfattar en rad formella egenskaper hos ekvivalenten och en noggrann definition. Men framför allt ingår syntaktiska och semantiska kommentarer som gäller aspekt, aktionsart, konstruktionsväxlingar m.m., konstruktionsuppgifter i form av syntaktisk och semantisk valens och uppgifter inom ramen för det semantiska fältet (hyperonymer, hyponymer, kohyponymer, synonymer och antonymer).

Som exempel på hur valensuppgifter kan se ut i ordboken citeras här uppgifter för verbet *öppna*.

Tabell 1. *Valensuppgifter för verbet öppna 1°(4) – otwierac 1°1(2)*

Konstr. 1

S öppnade O (PO:med) (PO:åt/för)

... S öppnade

(S-nom) otwierał (O-dat) O-ack (O-instr.)

...otwierał

Konstr. 2

S öppnade O:refl. (PO:för)

a. (S-nom) otwierał O:się (P:przed + O-instr.)

... (S-nom) otwierał O:się

b. (S-nom) O:się otwierał (P:przed + O-instr.)

... (S-nom) O:się otwierał

(S=subjekt, O=objekt, PO=prepositionsobjekt)

Exemplet ger information om semantisk och syntaktisk valens, argumentens och fyllnadsledens uppträdande inom valensramen (obligatorisk närvaro med fetstil), maximal och minimal valensram och kongruens mellan fyllnadsleden (understrykning). Fyllnadsleden indelas i olika nivåer – från obligatorisk förekomst till fakultativ – i enlighet med Somers (1987) valensskala.

Toporowska Gronostaj ger också information om verbens uppträdande i semantiska fält. Med hjälp av parametrar som *synonym*, *hyperonym*, *hyponym*, *kohyponym* och *antonym* återges verben inom respektive språks semantiska referensram. Detta ger en skarpare bild av skillnader mellan språken och lyfter fram det kontrastiva perspektivet som det centrala i den tvåspråkiga ordboken.

Modellen vänder sig enligt Toporowska Gronostaj i första hand till dem som håller på att lära sig målspråket eller vill fördjupa sina kunskaper i det. Hon hänvisar till att det har många drag gemensamt med LDOCE och COBUILD och är tänkt att "aktivt stödja inläring av det främmande språket". Datalagringen av materialet underlättar för läsaren att hämta information utan att bli översvämmad med data. Hon ser presentationsformen som "ett uttryck för att tvåspråkig lexikografi ej bör presupponera existensen av på förhand givna översättningsekvivalenter, utan snarare bör utgå från det motsatta och mer skeptiska antagandet att det mellan två lexikologiska system föreligger invecklade och differentierade relationer" (Toporowska Gronostaj 1994). En sådan syn – menar hon – kan ge upphov till "nya och konstruktiva lösningar inom den tvåspråkiga lexikologin".

Den här typen av fördjupade tvåspråkiga analyser är nödvändiga för att komma tillrätta med den tvåspråkiga ordbokens brister. Troligen är ett nytt medium som databasen den lämpligaste formen för sådan analys. Kanske skall man se detta verblexikon som en explicit beskrivning av tvåspråkig kompetens inom ett begränsat men viktigt fält. För den lite mer lättsinnige användaren som bara vill ha en översättning ställer databasen möjligen lite för stora krav på lingvistisk kompetens. Men kunskapen finns där och kan utnyttjas för olika tillämpningar, alltifrån kontrastiv forskning i allmänhet till praktisk översättning.

(2) *Parallellkorpus*

För produktion av andraspråk krävs både djupare insikt om kontrastiva förhållanden och tillgång till systematiskt ordnade autentiska exempel. Här är parallella texter ett gammalt pedagogiskt hjälpmedel för inläring av ett främmande språk. På senare tid har datatekniken inneburit nya möjligheter att koppla texter på olika språk till varandra. Användningsområdena skiftar från inlärningskorpusar (Granger 1993) till kommersiella tvåspråkiga texter som hjälpmedel vid maskinöversättning. Till den senare typen hör IBM:s Translation Manager –

som har funnits några år – och Siemens nyligen lanserade EuroLang Optimizer. Typiskt är dessa kopplade texter tänkta att ingå som ett av flera hjälpmedel för översättare, tillsammans med sådant som tillgång till termordböcker (och vanliga tvåspråkiga ordböcker).

Men översättarens hjälpmedel skiljer sig i grund och botten inte från den mindre förfarne inlärarens behov: man behöver konkreta och många exempel på översättning av specificerade ord och uttryck, helst utan att slå sig igenom en komplicerad lexikonartikel för att i bästa fall komma fram till något som liknar en översättning av det uttryck man utgår från. Helst vill man slippa att dränkas av information och bara få exempel på (olika) översättningar av det efterfrågade uttrycket i L1. Låt oss ta ett exempel. En översättare från engelska till svenska vill ha hjälp med översättningen av engelskans *had to*. Han vill gärna gå direkt till det ställe där han misstänker att informationen kan finnas. Han går då till en parallellkorpus och skriver på datorn direkt den engelska konstruktionen *had to* som kan översättas på olika sätt. Så här:

Tabell 2. Översättning av engelska *HAD TO* i *Romaner 1976–77*
(källhänvisningarna är utelämnade)

Jag **fick** använda all min viljestyrka för att behärska mig och bara sitta där och stirra på honom och kämpa emot.
 Brigie **fick** behärska sig för att inte skynda till Barbaras hjälp.
 Han **fick** lämna Eton sen han hade blivit misstänkt för något fuffens och efter det var han illa ute vid flera tillfällen.
 Annas mor **var tvungen att** arbeta från morgon till kväll i en affär som låg åtta kilometer därifrån.
 Han **var tvungen att** behärska sig, gå långsamt fram, långsamt ...
 Hon **var tvungen att** bevisa för honom att hon hade humor.
 Han **fick lov att** knacka tre gånger innan dörren öppnades av en flicka i ungefär Lucys ålder.
 Hon **fick lov att** stiga ner från trottoaren när hon kom till magasinet, för de höll på att lasta av en forvagn där.
 Det här stället dit Lucy skulle tycktes vara ett allmänt sjukhus där man inte **behövde** betala.
 Vi flyttade sedan till en lägenhet, där vi inte **behövde** betala någon hyra i gengäld för tre timmars städning varje dag.

Exemplet ovan är konstruerat med hjälp av autentiska översättningar till svenska av engelska romaner. Översättningshjälpen förutsätts vara datorbaserad, dvs. de två texterna ligger lagrade tillsammans i en dator tillsammans med sökprogram. En viktig poäng med datorn som hjälpmedel är att användaren bara får svar på sin avgränsade fråga och inte behöver ställas inför sökning i en stor datamängd (som fallet är med läsaren av större ordböcker). Den tänkta gången bakom den datorstödda översättningshjälpen är följande.

1. Originaltexten och den svenska översättningen länkas samman mening för mening. En hel del skarpsinne ägnas idag åt att på statistisk väg underlätta sådan hoplänkning (eng. *alignment*).
2. Originaltexten görs tillgänglig för fritextsökning, dvs man skriver på skärmen ett ord eller ett uttryck på originalspråket. Det förutsätts att man skall kunna skriva enskilda ord på lemmanivå, inte bara på grafordsnivå (alltså *have to* snarare än böjningsformerna *had to* etc. Engelskan med sin sparsamma böjningsmorfologi är enkel i det här avseendet.
3. Datorprogrammet hämtar de svenska meningar som motsvarar (dvs. är översättningar till) de engelska meningar där frasen *had to* förekommer. Däremot finns det inget enkelt sätt att koppla ord till ord och uttryck till uttryck. Det finns visserligen ett sätt att komma under meningens ram, nämligen med hjälp av en tvåspråkig ordbok. I fallet med *had to* kan man exempelvis tänka sig att man har en koppling till möjliga ekvivalenter på svenska: *fick, fick lov att, var tvungen att, behövde* (med vederbörliga böjningsformer). Programmet letar i så fall efter någon av ekvivalenterna i de aktuella översatta meningarna och plockar fram den som råkar finnas. Problemet är förstas att tvåspråkiga lexikon inte kan förutse alla fall av fria eller omskrivande översättningar som ligger vid sidan av de uppräknade ekvivalentförslagen. Men då har man fortfarande möjligheten att se på hela meningen.

Parallellkorpusar är idag en viktig ingrediens i datorstödd översättning och står på dagordningen vid konferenser i datalingsvistik, korpuslingvistik och lexikografi. Deras pedagogiska implikationer blir också allt tydligare. Det som kan kallas *learner corpora*, aktualiserat bl.a. av ett projekt vid det belgiska universitetet i Leuven (Granger 1993), har vi troligen bara sett början på.

Problemet med översättningstransfer vid användning av parallellkorpusar skall inte underskattas. Det finns väldokumenterade exempel på *translationese* (Gellerstam 1986) och motståndare till översättningar som forskningsunderlag förespråkar texter som uppkommit oberoende av varandra på flera språk (Andersson 1992) eller helt enkelt korpusar på olika språk som enbart har det genremässiga gemensamt. Förespråkarna av parallella texter tonar ned riskerna och pekar på det pedagogiska faktum att all språklig inläring utgår från den språkliga kunskap som man redan har förvärvat på sitt modersmål. Här är vi alltså tillbaka i den pedagogiska diskussion som en gång ledde till dagens inlärningslexikon.

Man kan tycka att en plädering för parallella korpusar inte är lexikografins bord. Är man lexikograf så är svaret på nya utmaningar just nya ordböcker. Men om man inom lexikografins forskningsområde uppmärksammat behovet av produktionshjälpmedel så bör man inte i första hand ställa sig frågan: hur skall en ordbok se ut som hjälper till

med andraspråksinläring. Istället skall man ställa sig frågan: vilket hjälpmedel är jag bäst betjänt av för att formulera mig på andraspråket?

Mycket tyder på att den traditionella ordboken står vid en skiljeväg där man får ta ställning till nya möjligheter att presentera, distribuera och uppdatera lexikalisk information. Vilken roll kommer att spelas av datalagrade textkorpusar, lexikaliska databaser, CD-ROM etc. och vilken roll kommer att spelas av lexikonet för nya syften som maskinöversättning, kontrollsystem för grammatik, stil, stavning, avstavning? "Ordboken" håller på att bli ett alltmer heterogent begrepp.

I ett sådant läge kan vi tänka oss olika svar på vår fråga om lämpliga hjälpmedel för andraspråksproduktion. Vi kan gå i riktning mot ett fördjupat kontrastivt produktionslexikon – men vi kan också ha god nytta av något så enkelt som en tvåspråkig korpus.

Litteratur

- Andersson, Sven-Gunnar 1992: Kontrastiv stilistik svenska-tyska. I: *ASLA Information* 18:2, 11–15.
- Battenburg, John 1991: *English Monolingual Learner's Dictionaries*. (Lexicographica, Series Maior 39). Tübingen: Niemeyer.
- COBUILD = *Collins COBUILD English Language Dictionary*. 1987. London/Glasgow: Collins.
- Gellerstam, Martin 1986: Translationese in Swedish Novels Translated from English. I: Lars Wollin & Hans Lindquist (utg.), *Translation Studies in Scandinavia*. Lund: CWK Gleerup.
- Gellerstam, Martin 1988: Verb Syntax in a Dictionary for Second-Language Learning. I: *Studies in Computer-Aided Lexicography*. Stockholm: Almqvist & Wiksell International, 103–123.
- Gellerstam, Martin, Malmgren, Sven-Göran & Toporowska Gronostaj, Maria 1992: Inlärningslexikon. I: Ruth Vatvedt Fjeld (red.), *Nordiske studier i leksikografi. Rapport fra Konferanse om leksikografi i Norden 28.–31. mai 1991*. Oslo: Nordisk forening for leksikografi, 347–356.
- Granger, Sylviane 1993: The International Corpus of Learner English. I: Jan Aarts & Pieter de Haan & Nelleke Oostdijk (eds.), *English Language Corpora: Design, Analysis and Exploitation*. Amsterdam & Atlanta.
- Hartman, Reinhard (ed.) 1984: *LEXeter '83 Proceedings*. Tübingen: Niemeyer.
- Hartman, Reinhard 1987: Four perspectives on dictionary use: a critical review of research methods. I: Anthony Cowie (ed.): *The dictionary and the language learner*. (Lexicographica Series Maior. 17) Tübingen: Niemeyer, 11–28.

- Kempcke, Günter 1992: Organisationsprinzipien und Informationsangebote in einem Lernerwörterbuch. I: Ursula Brausse & Dieter Viehweger (utg.), *Lexikontheorie und Wörterbuch*. (Lexicographica, Series Maior 44.) Tübingen: Niemeyer, 165–243.
- LDOCE = *Longman Dictionary of Contemporary English*. London: Longman 1978.
- OALDCE = *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English*. Oxford: Oxford University Press 1948.
- Quirk, Randolph 1986: Opening Remarks. I: Robert Ilson (ed.) *Lexicography: An Emerging International Profession*. Manchester.
- Snell-Hornby, Mary 1987: Towards a Learner's Bilingual Dictionary. I: Anthony Cowie (ed.) *The Dictionary and the Language Learner*. (Lexicographica. Series Maior 17). Tübingen: Niemeyer, 159–170.
- Somers, Harold 1987: *Valency and Case in Computational Linguistics*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Stora svensk-engelska ordboken*. Stockholm: Esselte Studium 1988.
- Svensén, Bo 1987: *Handbok i lexikografi*. Stockholm: Esselte Studium och Tekniska Nomenklaturcentralen.
- Svenska ord med uttal och förklaringar*. 2 uppl. Stockholm: Norstedts 1992.
- Toporowska Gronostaj, Maria 1994: Mot en mångdimensionell tvåspråkig ordbok. I: *Nordiske studier i leksikografi II. Rapport fra Konfernce om Leksikografi i Norden 11–14 maj 1993*. Köpenhamn: LEDA (Foreningen af Leksikografer i Danmark), 96–107.
- West, Michael & Endicott, James 1935: *New Method Dictionary*. London: Longmans.